

Prešernove pesmi – aktualne, nemoralne ali preprosto genialne?

doc. dr. Zoran Božič

Medpodjetniški izobraževalni center

Nova Gorica, 9. maj 2019

DRAMILO (razsvetljenski optimizem)

*Slovenec, tvoja zemlja je zdrava
in pridnim nje lega najprava.
Pólje, vinograd,
gora, morjé,
ruda, kupčija
tebe rede.*

*Za uk si prebrisane glave
pa čedne in trdne postave.
Išče te sreča,
um ti je dan,
našel jo boš, ak
nisi zaspan.*

Ali so Prešernove pesmi danes še aktualne?

Pozna kdo pesem *Elegija svojim rojakom*?

*Kranjc, ti le dobička išeš,
bratov svojih ni ti mar;
kar ti bereš, kar ti pišeš,
more dati gotov dnar.*

*Kar ni tuje, zaničuješ,
starih šeg se zgublja sled;
pevcev svojih ne spoštuješ –
za dežele čast si led.*

Kakšne težave imajo danes dijaki z razumevanjem Prešernovih pesmi?

*Mož in oblakov vojsko je obojno
končala temna noč, kar svetla zarja
zlati z rumen'mi žarki glavo trojno
snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja.*

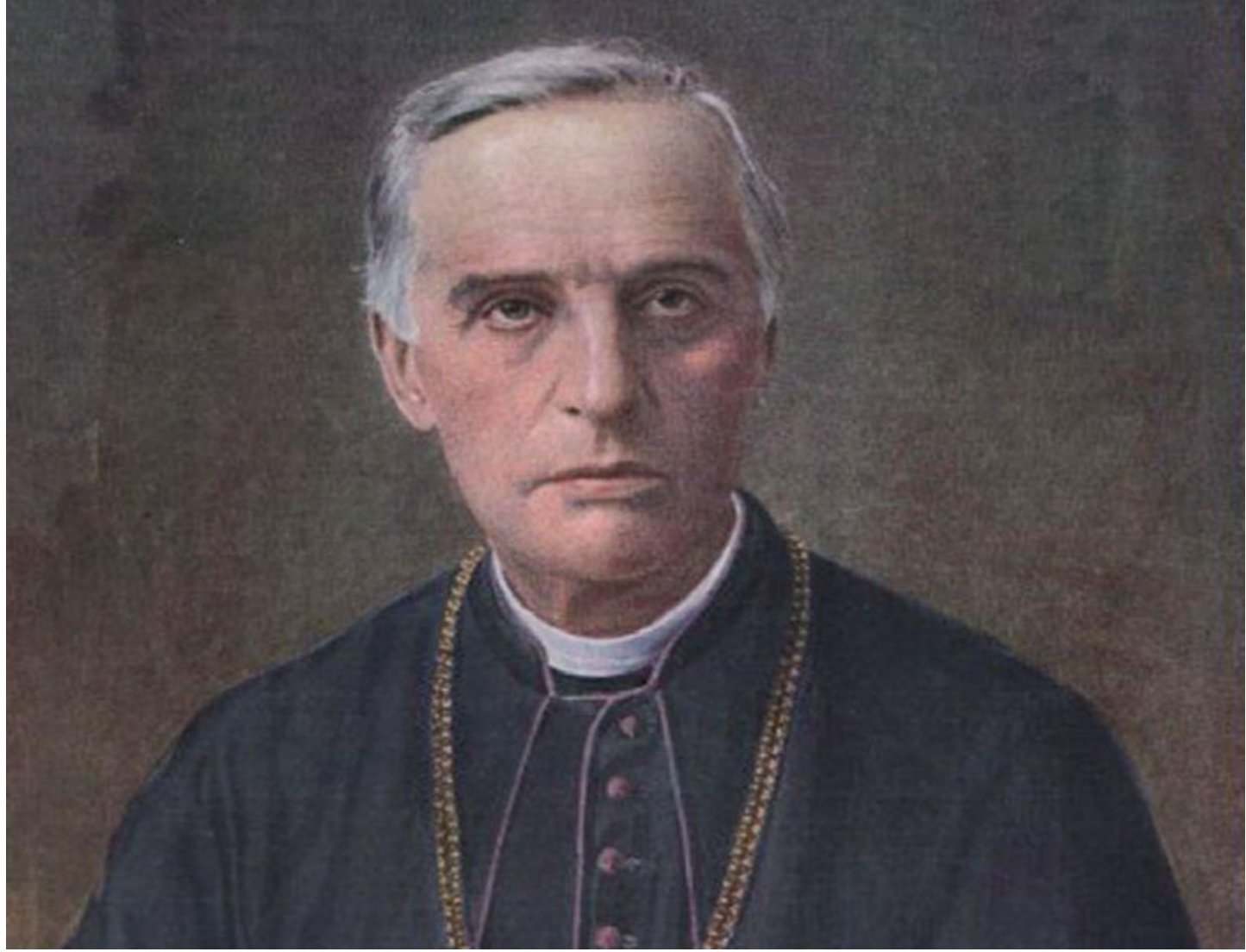
Ko je temna noč, se ne vidi niti
vojske,
ko je svetlo, pa se vidi celo
poglavarja.

*Na tleh leže slovenstva stebri stari,
v domačih šegah utrjene postave;
v deželi parski Tesel gospodari,
ječe pod težkim jarmom sini Slave.*

Kljub temu, da so Slovence
zatirali, so ohranili svojo kulturo in
navade in se niso uklonili pod
vladarji.

*Prenesla pričujoče ure teže
bi ne bila let poznih glava siva;
v mladosti vendar trdniši so
mreže,
ki v njih drži nas upa moč golj'fiva.*

Ko si star, postane glava siva in ti možgani ne delujejo več dobro, ko si mlad, pa dobro razmišljaš in znaš goljufati.

Kakšno mnenje je imel teolog dr.
Anton Mahnič, kasnejši krški škof,
o kvaliteti Prešernovih pesmi?

„Kje bomo našli pesnika, ki bi nam zvestejše in resničnejše označil človeško strast s svojimi spremembami, s sladkimi in grenkimi nasledki?“

„In ko bi mene postavili sodnika našim pesnikom, bi odločil Preširnu med vsemi drugimi najviši sedež, vsaj toliko viši nad vsemi, kolikor je Triglav viši nad Krnom.“

Zakaj so sicer izjemno kakovostne
Prešernove ljubezenske pesmi po
Mahničju izrazito škodljive?

„Prešeren je ljuboval pred časom,
brez pravega namena, brez
zakona, zato je ljubezen
njegova protinaravna, pregrešna.“

„In ker je ta ljubezen v pesmih njegovih upodobljena v najlepši čarobni obliki, rečemo lahko: Prešeren nam v zlati, umetelno izdelani posodi podaja strup pregrešne strasti.“

Kakšen vpliv imajo po Mahničū
Prešernove ljubezenske pesmi na
življenje tedanjih dijakov?

„A posebno pogubna je taka ljubezen nezreli mladini; ako se začne zanjo vnemati, jame mladeniču polniti domišljijo z nečistimi podobami, otrovi mu nepokvarjene živce, izsreblje živeljni sok.“

„Zatorej pa mora vsak pravi odgojitelj pred vsem zapomniti si prevažno svarilo: ne dajaj mladini v roke zaljubljenih pesnikov, ni več nevarnosti za mlado srce.“

Kaj meni prešernoslovec dr. Janko
Kos o Prešernovi ustvarjalnosti po
štiridesetem letu življenja?

„Že zunanji obseg Prešernovega pesniškega dela v štiridesetih letih, predvsem pa očitna znamenja pojemajoče pesniške sile, ki jih lahko razberemo proti koncu teh let, govorijo seveda v prid domnevi, da ne gre samo za obdobje zaključkov, ampak v njegovi končni podobi tudi za obdobje upada.“

Kateri slovenski pisatelj je izjavil, da
človek po petdesetem letu starosti
ne more ustvariti nič več
pametnega?

Kateri slovenski pisatelj je njegovo
izjavo z dvema izjemnima
romanoma v celoti demantiral?

V kateri razdelek Poezije so uvrščene naslednje Prešernove pesmi?

V katerem ustvarjalnem obdobju so nastale?

Dekletam

Strunam

Soldaška

Pod oknam

Ukazi

K slovesu

Mornar

V spomin Andreja Smoleta

Od železne ceste

Nezakonska mati

Kasálo.

Pésni.

	Strán.
Strúnam	5
Deklétam	7
Pod ôknam	8
Prôsnja	10
Kám ?	12
Ukázi	13
K slovésu	15
Síla spomínja	17
Zgublěna véra	19
Mornár	21
Soldáška	23
V spomínj Valentína Vodníka	25
V spomínj Andréja Smoléta	27
Od želézne céste	29
Zapusěna	33
Nezakónska máti	34
Pévcu	36

Baláde in románce.

Hěere svět	39
Učéneec	41
Dóhtar	43

Kako lahko dokažemo, da
Prešernova pesniška ustvarjalnost
po letu 1840 ne usiha?

*Sonetni venec, Krst pri Savici,
Zdravljica primerjava prve objave
in objave v Poezijah leta 1847)*

Sonetni venec 1834:

Pev'c nove ti cvetlice v ven'c povije ...

Sonetni venec 1847:

Poet tvoj nov Slovencem venec vije ...

Katera kitica Prešernove Zdravljice je slovenska državna himna?

Kako določata državno himno slovenska Ustava in zakon o državnih simbolih?

Ja sedanja slovenska himna sploh določena?

**USTAVA
REPUBLIKE SLOVENIJE**

Prva različica Zdravljice iz leta 1844:
devet kitic.

Različica iz rokopisa Poezij leta 1846:
sedem kitic.

Različica iz prve objave leta 1848:
osem kitic.

Kakšen je bil uradni odgovor slovenske vlade na pobudo Državnega sveta RS za določitev slovenske državne himne v 6. členu Ustave? (Božič 2013)

Vlada pod vodstvom PM Janeza Janše: „Slovenska državna himna je celotna Zdravljica Franceta Prešerna.“

Vlada pod vodstvom PM Alenke Bratušek: „Slovenska državna himna je sedma kitica Prešernove Zdravljice.“

Zakaj se nekaterim razlagalcem zdi sedma kitica Zdravljice iz leta 1848 neprimerna kot slovenska himna?

Gre pri tej kitici res samo za internacionalizem, za povečevanje evropskih oz. svetovnih narodov?

*Živé naj vsi naródi,
ki hrepené dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
prepir iz svéta bo pregnan,
ko rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!*

*V sovražnike 'z oblakov
rodú naj naš'ga treši gróm;
prost, ko je bil očakov,
naprej naj bo **Slovincov** dom;
naj zdrobé
njih roké
si sponé, ki jih še težé!*

Kako je Prešeren genialno povezal in uskladi dve nasprotujoči si pričakovanji: doseči osvoboditev Slovencev izpod nadvlade tujcev in živeti v slogi s sosednjimi narodi?

osvoboditev Slovencev (sedanjost):

*naj **zdrobe***

njih roke

si spono, ki jih še teže;

*ker **zdaj** vas*

kakor nas

*jo srčno branit **kliče** čas ...*

dobrososedski odnosi (oddaljena
prihodnost):

*koder sonce hodi,
prepir iz sveta **bo** pregnan;*

*ne vrag, le sosed **bo** mejak!*